

Beslutningsforslag nr. B 2. Fremsat den 7. oktober 1993 af Hanne Thanning Jacobsen (SF), Pernille Frahm (SF), Lilli Gyldenkilde (SF), Birgitte Husmark (SF), Holger K. Nielsen (SF) og Gert Petersen (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om børnepasningsgaranti og afvikling af ventelisterne til daginstitutioner og dagpleje

- Folketinget opfordrer regeringen til at
- gennemføre en garanti for pasning af småbørn i alle kommuner,
 - sikre, at ventelisterne til dagtilbud for småbørn afvikles hurtigst muligt,
 - og herunder træffe følgende foranstaltninger:
1. Senest den 1. december 1993 fremsættes forslag til ændring af lov om social bistand, således at loven forpligter kommunerne til at tilbyde dagpasningsforanstaltninger for alle småbørn, hvis forældre ønsker det. Der gives dog mulighed for at fravige denne pligt indtil den 1. september 1995, hvis kommunen har iværksat en plan om hurtig afvikling af ventelisterne.
 2. Senest den 1. januar 1994 udarbejdes en ændring af bekendtgørelsen om kommunernes låntagning og meddelelse af garantier, således at kommunerne med virkning fra denne dato kan optage lån til opførelse af daginstitutioner m.v.
 3. Det sikres, at kommunerne får kompensation for de merudgifter, der følger af børnepasningsgarantien, og ved kommende forhandlinger med kommunerne om den kommunale økonomi sikres det, at kommunerne også fremover kan finansiere de udgifter, der følger af fortsat børnepasningsgaranti.
 4. Efter forhandling med kommunerne fremsættes senest den 1. februar 1994 lovforslag, der sikrer en rimelig fordeling mellem kommunerne af de kommunale byrder ved en børnepasningsgaranti.
 5. Der sikres uddannelse af det nødvendige antal pædagoger.
 6. Såvel under- som overgrænsen for økonomisk friplads sættes 20.000 kr. op.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

En af borgernes rettigheder i et moderne samfund bør være, at alle kan få deres børn passet på betryggende vilkår. Det er afgørende for et godt familieliv og barnets tryghed og udvikling. Alligevel står der i dag over 20.000 børn på venteliste.

Mange forældre er henvist til private pasningsordninger baseret på sort arbejde. Socialministeren har i Politiken fra den 9. maj 1993 nævnt tallet 10-15.000. Det er alt for mange, der bruger en ordning, der er dyr, ofte dårlig for barnet, og som er med til at undergrave skattemoralen.

Andre er ude af stand til at genoptage deres arbejde på grund af manglende pasningsmuligheder.

Endvidere føler mange børnefamilier sig stavnsbundet, fordi de ved en flytning kommer bagest i køen i den ny kommune. Det gør arbejdsmarkedet mindre fleksibelt. Det er ikke tilfældigt, at mange arbejdsgivere mener, at de kun kan tiltrække arbejdskraft fra andre egne, hvis den ny bopælskommune kan tilbyde børnepasning straks.

Derfor foreslår SF en lovfæstet garanti for, at forældre kan få deres barn passet i et kommunalt dagtilbud. Det er, som det så rigtigt har været påpeget, et indgreb i det kommunale selvstyre, men kun over for de kommuner, der giver borgerne en urimelig behandling. Indgrebet svarer i øvrigt til det indgreb, der findes i § 19 i folkeskoleloven, hvorefter kommunen skal give et tilbud om plads i skolen. Der er vel ingen, der forestiller sig at udvide det kommunale selvstyre ved at fjerne denne pladsgaranti.

Børnepasningsgaranti kan desværre ikke indføres fra den ene dag til den anden. Forslagsstillerne har tidligere ment, at det ville tage 3 år at gennemføre garantien. Under Folketingets behandling af det tilsvarende forslag i sidste samling mente Socialdemokratiets ordfører, at den tidshorison var for lang. Derfor har forslagsstillerne afkortet perioden til ca. 1½ år. Det er forslagsstillernes vurdering, at perioden kun er realistisk, hvis der sker en markant forbedring af forældreorlovsordningen i forhold til de i foråret ved-

tagne vilkår, herunder en forhøjelse af satsen til fulde dagpenge.

Tidsplanen kunne hænge sammen på følgende vis:

A. Venteliste august 1993	ca. 18.000
B. Tilgang, demografiske forhold m.v.	ca. 26.000
C. Øget brug af forældreorlov	ca. -12.000
D. Nødvendig udbygning	ca. -32.000

Venteliste august 1995	0
----------------------------------	---

Tallene fremkommer på følgende måde:

- A: Ifølge rapporten »Børn i kø« fra PMF, FOLA og Bureau 2000 var der i august 1993 ca. 18.000 0-6-årige på venteliste. Dette tal er væsentligt lavere end tidligere tal, hvilket dog delvis kan tilskrives en betydelig sæsonvariation i ventelister. I oversigten sammenlignes imidlertid med samme måned i 1995. Sæsonen får derfor ikke betydning.
- B: Det stigende børnetal skaber behov for 8-9.000 nye pladser årligt; hertil kommer, at efterspørgselsgraden (antal efterspurgte pladser pr. barn i de enkelte aldersgrupper) vokser svarende til skønsmæssigt 4-5.000 pladser årligt.
- C: I sommeren 1993 var der ca. 3.600 på forældreorlov. Dette tal forudsættes at stige til ca. 15.600, hvis de forbedringer gennemføres, som SF foreslår.

Tallet for den nødvendige udbygning på ca. 32.000 eller 16.000 pr. år kan sammenlignes med, at der fra januar 1992 til august 1993 er sket en udbygning med ca. 14.000 pladser eller under 10.000 pr. år.

Garantien og afviklingen af ventelisterne vil selvsagt belaste den kommunale økonomi. Der skal derfor etableres økonomisk mulighed for, at kommunerne kan klare disse udgifter. Det skal ske ved friere låneadgang, øgede statslån og mindre snærende rammer for de kommunale udgifter.

Den øgede udgiftsbelastning for kommunerne aktualiserer det problem, der i forvejen består, med at sikre en rimelig mellemkommunal fordeling af udgifterne til børnepasning. Det skal der findes en løsning på.

Endvidere skal det sikre, at der vil være tilstrækkeligt med uddannede pædagoger til rådighed.

Det bemærkes, at beslutningsforslaget i hovedsagen er en genfremsættelse af et tidligere fremsat forslag, der senest blev fremsat i folketingsåret 1992-93, B 77, se Folketingstidende 1992-93, forhandlingerne sp. 6887, 8233 og 10868 og tillæg A sp. 7973 samt tillæg B sp. 1659.

Bemærkninger til forslagets enkelte punkter

Ad 1

§ 69 i lov om social bistand pålægger allerede i dag kommunerne at sørge for »... det nødvendige antal pladser på daginstitutioner for børn...«. Denne garanti, som egentlig synes klar nok, har vist sig ikke at sikre nødvendig børnepasning. Derfor skal der indføres en formulering, der fastslår et egentligt retskrav for forældre på at få deres børn passet.

Garantien skal i første omgang gælde for småbørn, dvs. fra barselorlovens udløb til det tidspunkt, hvor barnet optages i 1. klasse (eller påbegynder anden form for undervisning i overensstemmelse med undervisningspligten). Den skal også gælde for børn, der ønskes passet på et senere tidspunkt end ved barselorlovens udløb. Kommunen skal have krav på et rimeligt varsel.

Der indsættes samtidig en bestemmelse, der giver kommunen mulighed for at fravige pasningsgarantien frem til den 1. september 1995 under forudsætning af, at den til gengæld sørger for at afvikle ventelisterne så hurtigt, det kan lade sig gøre under hensyntagen til den demokratiske proces, lokalplanvedtagelser, indhentning af licitationstilbud, byggetider etc.

Datoen er sat til den 1. september 1995, så kommunerne i deres planlægning kan tage hensyn til det udtag, der sker i sommermånederne i forbindelse med start i skole og børnehaveklasse.

Ad 2

I dag kan kommunerne ikke lånefinansiere nybyggeri af daginstitutioner (bortset fra en forsøgspulje på 30 mio. kr.). Det er en alvorlig forhindring for afvikling af ventelisterne, især i en periode, hvor behovene stiger. Samtidig er det en besynderlig nedprioritering af en vigtig opgave i en tid, hvor kommunerne ellers kan låne til mange andre formål.

Derfor foreslås lånebekendtgørelsen ændret, så lånefinansiering kan finde sted på normale lånevilkår, jf. § 6 i bekendtgørelsen, hvad enten formålet er at opføre nye bygninger eller indirekte eksisterende lokaler til brug for børnepasning.

Dermed vil kommunerne også kunne indgå aftaler med pensionskasser m.v. om leje af lokaler til daginstitutioner, uden at det belaster deres låneramme.

Ad 3

Kommunerne skal gennem Det Udvidede Totalbalanceprincip (DUT) sikres kompensation for udgifterne til børnepasningsgarantien, herunder renter og afdrag på lån til nye daginstitutioner. Kompensationen opgøres traditionelt på et bestemt tidspunkt, mens merudgifter som følge af stigende behov efter dette tidspunkt skal finansieres af kommunerne selv (bortset fra de områder, der dækkes af budgetgarantien).

Forslagsstillerne mener, at dette princip skal følges, således at kommunerne gennem DUT tilføres et beløb, der skønnes at udgøre ca. 1 mia. kr., til dækning af afvikling af de aktuelle ventelister. Fremover vil behovet for pasning stige som følge af dels den demografiske udvikling, dels stigende efterspørgselsgrader for alle aldersklasser. Udgifter hertil skal kunne rummes inden for de aftaler, regeringen måtte indgå med kommunerne om økonomien for 1995 og senere.

Beløbet på 1 mia. kr. er baseret på, at en del af de ovennævnte 32.000 pladser er etableret i 2. halvår 1993, og at en anden del af dem er udtryk for udbygning, der ville ske i alle tilfælde og derfor ikke skal kompenseres gennem DUT.

De statslige udgifter vil i vid udstrækning kunne finansieres ved sparede dagpenge m.v. som følge af lavere arbejdsløshed. Den samlede finansiering vil fremgå af SF's ændringsforslag til finansloven.

Den kommunale medfinansiering vil kunne ske uden skatteforhøjelser gennem den reale stigning i skattegrundlaget, som regeringen forventer. For at gardere mod det tilfælde, at regeringens prognose herfor ikke holder, skal regeringen udstede en budgetgaranti. Der henvises til den model, der er anvendt i kommuneaftalen for 1993 og aftalerne for Københavns og Frederiksberg Kommuner for 1994.

Ad 4

Udgifterne til børneområdet har været stigende i mange år, uden at børnetallet har fået større betydning i de mellemkommunale udgiftsbehovsudlingsordninger. Børnepasningsgarantien vil yderligere få udgifterne til at stige. Som minimum skal der derfor ske en forhøjelse af den vægt, antallet af 0-6-årige børn har i de nævnte ordninger. Men herudover må det undersøges, om f.eks. urbaniseringsgra-

den har en sådan betydning, at der bør tages hensyn hertil i udligningsordningerne.

Regeringen bør forhandle om de nødvendige ændringer med de kommunale organisationer. Resultatet skal forelægges Folketinget, der så kan foretage de nødvendige lovændringer.

Ad 5

I dag er der heldigvis kun få arbejdsløse småbørns-pædagoger. Samtidig er kapaciteten ved pædagoguddannelsen så begrænset, at det må forudses, at der vil opstå mangel på pædagoger, når børnepasningen udbygges i den skitserede takt. Derfor bør kapaciteten udbygges, naturligvis inden for rammerne af det gældende forlig om det samlede pladsantal ved de videregående uddannelser.

Det vil dog ikke løse problemet med at sikre tilstrækkeligt med kvalificeret personale de første år. Derfor skal der også ske en forøgelse af efteruddannelsesaktiviteten på vilkår, der er økonomisk attraktive for den enkelte og for kommunerne.

Ad 6

En børnepasningsgaranti vil være et stort fremskridt, men for nogle vil det stadig være en urimelig økonomisk belastning at få passet børn. Derfor går SF ind for gratis daginstitutioner. SF prioriterer dog pasningsgarantien højere, og det er derfor den, der stilles forslag om.

Men især for enlige forældre med en beskedent indkomst er den økonomiske belastning et akut problem. De nye regler for fripladsgrænser kan ikke siges at give en generel forbedring (nettoudgiften er beregnet til 8 mio. kr.). De vil betyde, at nogle lavindkomstfamilier vil komme til at betale betydelig mere for institutionspladser. Dette er en ekstra grund til at forhøje fripladsgrænserne.

Konkret ønsker forslagsstillerne nu en forhøjelse af fripladsgrænserne på 20.000 kr. Det vil betyde, at (næsten) alle fripladsmodtagere vil få en lettelse svarende til ca. 20 pct. af den ordinære forældrebetaling. Udgiften hertil er skønsmæssigt ansat til 200 mio. kr.